

Okul Öncesi Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Sorunlarıyla İlgili Görüşleri: Ağrı İli Örneği

Preschool Teachers' Views of Preschool Educational Problems: Agri City Sample

Fatma AĞGÜL YALÇIN, Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi, fayalcin@agri.edu.tr
Mehmet YALÇIN, Ağrı İbrahim Çeçen üniversitesi, myalcin@agri.edu.tr

Öz. Bu çalışma öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda okul öncesi eğitimin temel sorunlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tarama yönteminin kullanıldığı araştırmanın örnekleme Ağrı il merkezindeki okullarda görev yapan 82 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 12 açık uçlu soru içeren yazılı görüş formuyla toplanan veriler betimsel analiz yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin sınıf büyüklüklerinin öğrenci sayısı ve etkinlikler için uygun olmadığını, okul öncesi eğitim kurumlarında bahçenin muhakkak olması gerektiğini, okul öncesi eğitim verilen sınıfların ilköğretimle aynı çatı altında olmaması gerektiğini, ailelerin çoğunlukla okul öncesi eğitimi destekledikleri, etkinliklere ara verilmeden devam edilmesinin çocuklar ve öğretmenler için uygun olmadığını, anne ve baba tutumlarının uygulamaları ve etkinlikleri olumsuz etkilediklerini düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, beslenme konusunda çocukların yemek seçmesi, ailelerin gönderilen listeye uymaması, sağlıksız beslenme istekleri gibi hususlarda sorun yaşadıkları, okul öncesi eğitim programının kazanım ve göstergeler açısından anlaşılır olmadığını düşündükleri, programın uygulanabilmesi için sınıf büyüklüklerinin ve materyal eksikliklerinin sorun olduğunu düşündükleri, programın değerler, din eğitimi gibi konularda yetersiz olduğunu ve öz bakım becerilerini kazandırmada yetersizlikler taşıdığını düşündükleri çalışmanın ulaşılan sonuçlarındandır. Ayrıca öğretmenlerin farklı yaş gruplarının bir arada olduğu sınıf ortamının uygulamalar için uygun olmadığını ve büyük çocukların aktif ve lider olma çabasının ve etkinlikleri daha çabuk yaparak küçük çocukların dikkatinin dağılmasına sebep olduğunu düşündükleri, kaynaştırma eğitimi gerektiren çocuğun bulunmasını durumunu ise sınıftaki çocukların önceden bilgilendirilerek, empati kurmaları için yönlendirildikleri, hikaye, oyun, drama gibi yöntemlerle gelecek çocuğun durumunun anlaşılmasının sağlama yoluna gittikleri elde edilen sonuçlar arasında yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, eğitim programı, beslenme sorunları

Abstract. The present study aimed to determine the pre-school education and its problems. In the study in which the survey approach based on collecting of data to determine the specific properties of a group was used. The sample determined by accessibility based sampling was consists of 82 teachers working in preschool and kindergarten located in Agri city center. Data were collected through a written opinion document developed by the researchers with 12 questions. The validity of the scale is revealed by two pre-school education field experts' investigation. The data obtained from this study were analyzed using descriptive analysis approach. The majority of teachers expressed, due to lack of appropriate class size, the activities such as drama and the game were not effectively performed. The teachers thought parents found it unnecessary to preschool education, perceived it where the child spend time. The present study showed the teachers see uninterrupted education in pre-school as disadvantages, and think this situation caused children to be bored and distracted. The teachers advocated that parents' attitudes adversely affected applications and activities, due to in different parent attitude it is was not reinforced at home the learning at school. The present study demonstrated because of lack of family financial in supplying necessary educational materials and tools parents are unable to help or exhibit uninterested behaviors in the cases. The participants thought that in classrooms including children of different age groups participating, the effort to be active and leader of the older children lead the activities to be more quickly performed and so distracts small children's attention.

Keywords: Early child education, instructional program, nutrition problems

SUMMARY

Introduction

Preschool is the fastest period of the child's development and learning. Educators and psychologists agree on that the first six years is very important an individual's development of language, cognitive, social, physical, spiritual and creativity. In the literature, when investigated the studies related to the problems faced in pre-school education, it was found that the following problems: the challenges teachers faced inclusive education, the problems experienced in the implementation of the new education system, parental attitudes of preschool education, the problems experienced in compliance with pre-school education and the transition to primary education, management problems in pre-school, pre-school children's behavioral problems, school problems encountered in the application, the implications of physical structure of schools and class to education. It is clear that the problems are considerably specific ones. The number of studies on the basic problems of pre-school education is very low. Thus, the present findings obtained from studies of pre-school in terms of determining the fundamental problems of education is considered to be useful from this perspective.

Method

In the study in which the survey approach based on collecting of data to determine the specific properties of a group was used. The sample determined by accessibility based sampling was consists of 82 teachers working in preschool and kindergarten located in Agri city center. Data were collected through a written opinion document developed by the researchers with 12 questions. The validity of the scale is revealed by two pre-school education field experts' investigation. The scale included the questions about the reflection of the physical state of the environment and the school to activities, the in-class effects of parental attitudes, educational effects of existence of different age groups of children in class and inclusive education and behavioral problems encountered in pre-school education.

The data obtained from this study were analyzed using descriptive analysis approach. From the analysis conducted separately by both researchers it was identified in 85% compliance. Teachers' responses to questions individually and descriptively analyzed and similar expressions during analysis for each question were classified under the same category. It also considered that the data associated with each of the different questions were united under the same category. The findings were presented in tables as frequency and percentage values.

Results

45% of teachers who participated in the study stated that physical sizes of class is appropriate for the number of students and so had no impact on in-class activities. On the other hand, 54% of them mentioned class physical size is not sufficient for the number of students and thus experienced some problems. The main problem the teachers highlighted (57%) is due to the small size of class, the activities such as games and drama, which require the children to be move, cannot be performed and this caused the children to be uncomfortable. and 39% of participants stated that, insufficient area of class gave rise to participating in turn the activities of children and diminishing of the individual time allocated for the activities for every child. 50% of them claimed that the families in location of the school, support preschool education and think to be necessary. 24% stated that parents think school as somewhere children spend time and see teachers as child minder. 49% of teachers think uninterrupted education in preschool as an advantage advocating that breaking time disturbs integrity of activities. Nearly half of teachers (46%) pointed out no families gave to assist in obtaining the necessary materials and equipment ue to financial problems. Moreover, 28% of them complained irrelevant of the family with respect to school and child. It was found while 43% of teachers prefer to give a list of behavior to the family for the reinforcement of teaching behaviors at home and 33% and 11% of them prefer rewarding and the game, the drama or songs for this purpose,

respectively. Only 20% of them preferred to communicate with people such as the family or other relatives.

Discussion and Conclusion

The present study was conducted to determine the pre-school education and the problems. The majority of teachers expressed due to lack of appropriate class size the activities such as drama and the game were not effectively performed. Kk et al (2007) and Ural and Ramazan (2007) reported similar findings of this study. However, the OECD (Organization for Economic Cooperation and Development, 2009) report revealed that overcrowded classes are one of the most important factors of the failure of students. The teachers thought parents found it unnecessary to preschool education, perceived it where the child spend time. In the literature there are similar findings reporting that parents perceived preschool education institutions as childcare place (Kalemci, 1998).The present study showed the teachers see uninterrupted education in pre-school as disadvantages, and think this situation caused children to be bored and distracted. At regulations about pre-school education it was ordered unremitting 6 activity duration, each fifty minutes each day (Official Gazette, 2015). Considered attention spans of Young children it is clear they easily are expected to get bored and tired during 50 minutes of continuous activity, it is clear that they are tired. It is claimed that continued effectiveness of children may be hinder to communicate them with other children, play games and socialize. The teachers advocated that parents' attitudes adversely affected applications and activities, due to in different parent attitude it is was not reinforced at home the learning at school. Previous research indicated that aggressiveness of indifferent parents' children was higher, and the children can damage teachers, the friends and possessions and had low self-confidence. Also the children's future academic success is low and this has a negative impact on their social life (Akbaba Altun, 2009; Yavuzer, 1995a; Gunalp, 2007; Ipek, 2011). The present study demonstrated because of lack of family financial in supplying necessary educational materials and tools parents are unable to help or exhibit uninterested behaviors in the cases. The participants thought that in classrooms including children of different age groups participating, the effort to be active and leader of the older children lead the activities to be more quickly performed and so distracts small children's attention. In the study by Basaran, Gökmen and Akdag (2014) it was emphasized inhomogeneous preschool age groups caused. With the expansion of pre-school education in our country, the issues such as physical structure of schools and the number of students, facilities, teachers working in institutions, pre-school education programs, educational gain and skills, students' families and the reflection of their attitude to applications, pre-school education to approach of the community draw attention. In previous studies, it was emphasized school achievement of children attending early childhood education programs considerably developed. And it is asserted that in comparison with students attending the half-day education, development of full-time those is higher (Santoro, 2011, Carnes and Albrecht, 2007; Ada, Kckali, Akan and Dal, 2014). To put forward the possible solution suggestions to explore the problems emerging during the period which is very important in the development of individuals is of great importance to give quality education. The results of this study are limited to 82 pre-school teachers it is required to increase the validity of the findings to repeat the study with similar groups

GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin ve öğrenmesinin en hızlı olduğu dönemdir. Eğitimciler ve psikologlar ilk altı yaşın bireyin dil, bilişsel, sosyal, fiziksel, ruhsal ve yaratıcılık gelişimi açısından çok önemli olduğu üzerinde hem fikirdir. Çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde kritik bir dönem olup çocuğun yeteneklerinin ortaya çıkarılması, ihtiyaçlarının karşılanması, yaşama uyum için temel alışkanlıkların kazandırılması ve onu ilköğretime hazırlaması nitelikli bir okul öncesi eğitimle gerçekleşebilir. Okul öncesi eğitim ve bunu vermekle yükümlü olan kurumlar çocukların bireysel farklılıklarına ve gelişim özelliklerine uygun çok sayıda uyarıcının bulunduğu ortamı sunan ve onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, çocukları toplumsal yaşama, geleceğe ve temel eğitime hazırlamada aileye destekle sorumludur (INTO, 1995; Kandır, 2001; Poyraz, 2003; Zembat, 2005; Altay, İra, Bozcan & Yenil, 2011; Okutan, 2012). Okul öncesi eğitimde çocuğa bilgi aktarılmaz, çocuk öğretmenlerin destek ve gözetimi ile kendi istekleri doğrultusunda gelişir ve olgunlaşır. Bu şekilde daha düzenli ve güdümlü eğitim verilen çocuk ilköğretime hazır olur (Günalp, 2007).

Okul öncesi eğitimin ülkemizde yaygınlaşması ile bu kurumların sahip olduğu fiziksel yapı ve öğrenci sayıları, imkanlar, kurumlarda görev yapan öğretmenler, okul öncesi eğitim programı, kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler, aileler ve onların tutumlarının uygulamalara yansımaları, toplumun okul öncesi eğitime bakışı gibi hususlar dikkat çekmeye başlamıştır. Yapılan çalışmalarda nitelikli erken çocukluk eğitim programlarına katılan çocukların okul başarılarının olumlu yönde geliştiği ve yine tam gün eğitim alanların yarım gün eğitim alanlara göre de gelişimlerinin daha olumlu olduğu belirtilmektedir (Carnes & Albrecht, 2007; Santoro, 2011; Ada, Küçükali, Akan & Dal, 2014). Bu hususlar dikkate alındığında bireyin gelişiminde çok önemli yere sahip olan bu dönemde nitelikli bir eğitim verilebilmesi için sorunların belirlenip çözüm önerileri sunulması, iyileştirmeye gidilmesi büyük önem arz etmektedir. Literatürde okul öncesi eğitimde yaşanan sorunlarla ilgili çalışmalara bakıldığında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde yaşadıkları sorunlar (Sığırtmaç Dikici, Hoş & Abbak, 2011; Tuş & Çiftçi Tekinarslan, 2013; Koçyiğit, 2015), yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar (Cerit, Akgün, Yıldız & Soysal, 2014), anne baba tutumlarının eğitime yansımaları (Cömert & Güleç, 2004; Günalp, 2007), okul öncesi eğitime uyumda yaşanan sorunlar (Özbey 2010; Başaran, Gökmen & Akdağ, 2014), ilköğretime geçişte yaşanan sorunlar (Şahin, Sak & Tuncer, 2013; Bay & Çetin, 2014), okul öncesinde yönetim sorunları (Ada vd. 2014), okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunları (Alisinanoğlu & Kesicioğlu, 2010), okul uygulamalarında karşılaşılan sorunlar (Seçer, Çeliköz & Kaygılı, 2010; Özay Köse, 2014; Taşdere, 2014), okulların ve sınıfların fiziki yapılarının eğitime yansımaları (Kubanç, 2014; Öğülmüş & Özdemir, 2013) gibi daha çok spesifik konularda yapıldığı görülmektedir. Okul öncesi eğitimin temel sorunlarına yönelik çalışma sayısı ise oldukça azdır (Kerem & Cömert, 2005; Kök, Küçükkoğlu, Tuğluk & Koçyiğit, 2007; Çetinkaya, 2010). Okul öncesi dönemde çocuğun dil gelişiminin, bedensel, bilişsel, sosyal ve ruhsal gelişiminin ve yaratıcılığının etkili bir şekilde desteklenebilmesi için temel eğitimin sorunlarının belirlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulması, bu kurumların ve bu kurumlarda görev yapan bireylerin niteliğinin geliştirilmesi için büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim ve mevcut sorunlarını belirlemek amacıyla yapılan mevcut çalışmadan elde edilecek bulguların okul öncesi eğitimin temel sorunlarının teşhisi ve sunulacak çözüm önerileri ile literatüre katkı anlamında faydalı olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma tarama türünde olup bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanması esasına dayanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014). Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek betimleme yapmaktır (Fraenkel & Wallen, 2006).

Örneklem

Çalışmanın örnekleme ulaşılabilirlik uygunluk örnekleme yöntemiyle belirlenen, Ağrı il merkezinde yer alan anaokulu ve anasınıflarında görev yapan 82 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %59'u 1-4 yıl, %44'ü 5-7 yıl ve %10'u ise 8-10 yıl mesleki kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin yaşları dikkate alındığında %42'si 27-30 yaş, %36'sı 23-26 yaş ve %21'i 31-35 yaş aralığında yer almaktadır.

Veri toplama aracı

Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 12 soru içeren bir yazılı görüş formu ile toplanmıştır. İki okul öncesi eğitimi alan uzmanının görüşleri alınarak formun geçerliği sağlanmıştır. Formda yer alan sorular, okulun bulunduğu çevrenin ve sınıfın fiziksel durumunun uygulamalara yansımaları, anne-baba tutumlarının sınıf içine etkileri, farklı yaş gruplarından çocukların bir arada olmasının ve kaynaştırma öğrencilerinin varlığının sınıfa yansımaları, okul öncesi eğitim programı uygulanması ile ilgili karşılaşılan sorunların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler her iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı yapılmış olup %85 oranında uyum tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar her bir soru için ayrı ayrı analiz edilmiş ve analizler esnasında benzer ifadeler aynı kategori altında toplanmıştır. Ayrıca farklı soruların birbiriyle ilişkili olduğu düşünülen verileri aynı kategori altında birleştirilmiştir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerler şeklinde tablolaştırılarak sunulmuştur. Yüzde değerler hesaplanırken soruya cevap veren öğretmen sayısı dikkate alınmıştır. Bir öğretmen birden fazla zorluk veya sorun dile getirebileceği için frekans değerleri örnekleme bulunan öğretmen sayısı ile uyumlu olmayabilir.

BULGULAR

Okul öncesi eğitimde yaşanan sorunları belirlemek ve giderilmesine yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen bulgular, 12 soruya verilen cevapların belirli kategoriler altında birleştirilmesiyle oluşturulan tablolar şeklinde sunulmuştur. Aşağıdaki Tablo 1-6'de okul öncesi eğitim kurumlarının bulunduğu çevre, sınıf büyüklüklerinin uygunluğu, okulun bahçeye sahip olma durumu, ilköğretimle aynı çatı altında olma durumları, etkinliklere ara verilmeden devam edilmesi durumu, anne baba tutumlarının sürece yansımaları ve materyal, araç gereç temininde aileler ve okulla karşılaşılan sorunlar gibi hususlarla ilgili öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf büyüklüğünün çocuk sayısına uygun olup olmaması ve bu durumun etkinlik uygulamalarına etkilerine yönelik öğretmen görüşleri

	f	%
Sınıf büyüklüğü çocuk sayısına uygun değil	44	54
• Sınıf küçük olduğundan hareketli etkinlikler (oyun, drama vb.) olumsuz etkileniyor	25	57
• Çocuklar etkinliklere sıra ile katılıyor bu da etkinlikleri olumsuz etkiliyor	17	39
• Çocuklarla iletişimde ve ilgilenmekte zorluk yaşıyoruz.	6	17
Sınıf büyüklüğü çocuk sayısına uygun	37	45

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %45'i sınıf büyüklüğünün öğrenci sayısına uygun olduğunu bu nedenle etkinlik uygulamalarının etkilenmediğini ifade etmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin %54'ü sınıf büyüklüklerinin öğrenci sayısı için yeterli olmadığını ve bazı sorunlar yaşadıklarını dile getirmiştir. Bu sorunların başında %57'lik bir oranla sınıfların küçük olması sebebiyle drama, oyun gibi çocukların hareket halinde olacağı etkinliklerin yapılamadığı ve

çocukların rahat hareket edemediği, öğretmenlerin %39'u sınıfın çocuk sayısına göre küçük olması nedeniyle çocukların etkinliklere sıra ile katıldığını bu durumunda etkinlikler için ayrılan sürenin uzamasına ve çocukların motivasyonlarının olumsuz etkilenmesine neden olduğu, öğretmenlerin %17'si ise sınıf kalabalık olunca çocuklarla ilgilenmekte ve onlarla iletişime geçmekte zorlandıklarını ifade etmiştir.

Tablo 2. Okul öncesi eğitim verilen anasınıflarının ilköğretimle aynı çatı altında bulunmasına yönelik öğretmen görüşleri

	f	%
Anasınıflarının ilköğretim ile aynı çatı altında bulunması okul öncesi eğitimi olumsuz etkilemez	30	37
• Küçük çocukların ilköğretimin nasıl olduğunu görmeleri açısından olumlu	21	70
Anasınıfı ve ilköğretim aynı çatı altında olmamalı	50	61
• Anasınıfları ilköğretimle aynı çatı altında olunca tuvalet ve lavabo boyutları çocuklar için uygun olmuyor	31	62
• Çocuklar sadece akranları ile olmalı, büyük çocuklar arasındaki olumsuz iletişim küçükleri etkiliyor	23	46
• Küçük çocukların hareket alanı daralıyor	17	34
• İlköğretim ile okul öncesi çocuklarının çıkış saatleri farklı olmalı, böylece küçük çocuklar büyükler tarafından hırpalanmaz	11	22

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin %37'sinin anasınıfları ile ilköğretimin aynı çatı altında bulunmasının okul öncesi eğitimi olumsuz etkilemediğini, hatta küçük çocukların ilköğretim ile ilgili fikir sahibi olmaları, ilköğretime alışmaları için olumlu katkı sağlayacağını düşündükleri görülmektedir. Fakat öğretmenlerin %61'i anasınıfı ve ilköğretimin aynı çatı altında olmaması gerektiğini ifade etmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğretmenlerin %62'si tuvalet ve lavaboların küçük çocuklar için uygun boyutlarda olmaması nedeniyle sorunlar yaşadıklarını, %46'sı büyük çocukların aralarındaki olumsuz iletişimin, tartışmaların küçük çocukları etkilediğini, %34'ü büyük çocukların aynı ortamda olmasının küçük çocukların çekinmelerine ve rahat hareket edememelerine neden olduğunu belirtirken aynı şekilde öğretmenlerin %22'si okuldan çıkış saatlerinin aynı olması durumunda küçük çocukların ezilme ve hırpalanma durumlarının ortaya çıktığını ve anaokullarının ilköğretimle aynı çatı altında olmasını olumsuz olarak değerlendirdikleri Tablo 2'den görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu çevrenin okul öncesi eğitime bakışı ile ilgili görüşleri

	f	%
Aileler okul öncesi eğitimi destekliyor ve gerekli olduğuna inanıyor	41	50
Aileler bizleri bakıcı, okulu da çocuğun zaman geçireceği bir yer olarak görüyorlar	20	24
Okulun bulunduğu çevre ilgisiz	9	11
Okul öncesi eğitimin gereksiz olduğunu düşünüyorlar	8	10
Çocuğu ilkokula hazırlamakla görevli bir yer olarak görüyorlar	4	5

Çalışmaya katılan öğretmenlerin %50'si okulun bulunduğu çevredeki ailelerin, okul öncesi eğitimi desteklediklerini ve gerekli olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin %24'ü ailelerin okulu çocuğun zaman geçireceği yer, öğretmenleri de onların bakıcısı olarak gördüklerini, %11'i çevrenin okul öncesi eğitime ilgisiz olduğunu, %10'u çevre tarafından okul öncesi eğitimin gereksiz olarak görüldüğünü ve %5'lik bir oranda ise çevrenin okul öncesi eğitim kurumlarını çocuğu ilkokula hazırlamakla görevli yer olarak düşündüklerini belirtmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde okul öncesinde etkinliklerin ara verilmeksizin devam etmesi ile ilgili bir takım avantajlar ve dezavantajlar gördükleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin %49'u avantaj olarak ara verilince etkinlikte kopukluklar olduğunu fakat kesintisiz devam edince etkinliklerin bölünmediğini çocukların konudan

kopmasının engellendiğini belirtmiştir. %6'lık bir oranda ise öğretmenler etkinliklere ara verilmediği için çocukların hep yanlarında gözlerinin önünde olduğunu ve bunun güvenli olduğunu ifade etmiştir. Dezavantajlar sorgulandığında ise öğretmenlerin % 60'ı kesintisiz devam eden etkinliklerde çocukların yorulup sıkıldıklarını, dikkatlerinin dağıldığını dile getirmiştir. %7'lik bir oranda öğretmen ise çocukların diğer çocuklar ile olan etkileşiminin engellendiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %34'ü etkinlikler kesintisiz devam edince çocukları yalnız bırakamadıkları için kendi ihtiyaçlarını gidermeye veya dinlenmeye fırsat bulamadıklarını bu durumda onlar için çok yorucu olduğunu dolayısıyla veriminin düşmesine neden olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin etkinliklere ara vermeden devam etmesinin avantaj ve dezavantajları ile ilgili görüşleri

		f	%
Avantaj	Araverilmediği için etkinlikler bölünmüyor, kopukluk olmuyor	40	49
	Çocuklar öğretmenin yanında olduğu için daha güvenli oluyor	5	6
Dezavantaj	Çocukların kesintisiz devam edildiğinde dikkati dağılıyor ve sıkılıyorlar, yoruluyorlar	49	60
	Öğretmenler dinlenmemiş oluyor, ihtiyaçlarını gideremiyor, dersin sonuna doğru etkili olamıyor	28	34
	Çocukların diğer çocuklarla etkileşimi engellenmiş oluyor	6	7

Tablo 5. Anne-baba tutumlarının uygulamalara ve etkinliklere yansımalarına yönelik öğretmen görüşleri

	f	%
Anne-babanın tutumu uygulama ve etkinlikleri olumsuz etkiliyor	57	70
• Anne ve babalar ilgisizler, okulda öğretilenler evde pekiştirilmiyor	17	21
• Anne baba ilgisizse çocuk etkinliklere katılmakta isteksiz ve içine kapanık oluyor, etkinlikleri yapmada başarısız oluyor	13	16
• Ailelerin aşırı ilgilendiği çocuklar, tek çocuk olanlar uyum problemi yaşıyor, odaklanma sorunu yaşıyor, tek başına bir şey yapamıyor, etkinlikleri yapmak istemiyor	8	10
• Kendilerinden üst düzey performans beklenen çocuklar daha hırçın ve arkadaş ilişkileri daha kötü oluyor	7	9
• Aile katılımı gereken uygulamalar aksıyor	7	9
• Evde kullanılan olumsuz sözler okula yansıyor	5	6
İlgili aileler bizleri olumlu etkiliyor, kendimizi geliştirmemizde itici güç oluyor	14	17
Ailelerin tutumu eğitimimizi etkilemiyor	8	10

Tablo 5'de yer alan görüşler incelendiğinde öğretmenlerin %70'inin anne-baba tutumlarının uygulamaları olumsuz etkilediğini dile getirdikleri, bu öğretmenlerin %21'inin ailelerin ilgisiz olduğunu ve okulda öğretilenlerin evde pekiştirilmediğini bu durumda uygulamaları olumsuz etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Yine ailelerin ilgisiz olduğunu belirten öğretmenlerin %16'sı bu durumun çocuğun etkinliklere katılmakta isteksiz olmasına, içine kapanmasına ve katıldığı etkinliklerde de başarısız olmasına neden olduğunu ve ayrıca(%9) aile katılımı gereken etkinliklerin aksadığını belirtmiştir.%10'luk bir öğretmen oranı ailelerin aşırı ilgilendiği veya tek çocuk olanların sınıfa uyumda, konulara odaklanmakta sorun yaşadıklarını ve tek başlarına bir şeyler yapamadıklarını ifade ederken, %9'u kendilerinden yüksek performans beklenen çocukların hırçın olduğunu ve arkadaş ilişkilerinin kötü olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin %10'u ailelerin tutumunun verdikleri eğitimi etkilemediğini ifade ederken, %17'sinin ailelerin ilgili davranmasının onları olumlu etkilediğini, kendilerini geliştirmelerine neden olduğunu düşündükleri Tablo 5'den görülmektedir.

Tablo 6. Materyal ve araç gereç temininde okulla ve ailelerle karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşleri

	f	%
Aileler ekonomik yetersizliklerden dolayı istenilen materyalleri temin edemiyor	38	46
Aileler gerekli malzeme temini konusunda duyarsız	23	28
Okulun imkanları yeterli, eksik materyal olursa aileler temin ediyor	15	18
Okulun imkanları yetersiz	8	10

Tablodan görüldüğü gibi öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%46) ailelerin maddi yetersizliklerden dolayı gerekli olan materyal ve araç gereçlerin temininde yardımcı olamadıklarını, %28 oranında öğretmen ise ailelerin bu konuda ilgisiz olduğundan bahsetmektedir. Benzer şekilde %10 oranı ile öğretmenler okullarında imkanlarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Çok yüksek olmasa da %18 oranında öğretmen görev yaptıkları okulların imkanlarının yeterli ve ailelerinde materyal konusunda yardımcı olduğunu dile getirmiştir.

Okulöncesi dönemde öğretmenlerin sınıflarında beslenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların yer aldığı bulgular aşağıdaki Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin beslenme konusunda sınıflarında karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri

	f	%
Çocukların yemek seçmesi	25	30
Ailelerin gönderilen beslenme listesine uymayıp kendi isteklerine göre beslenme koymaları	24	29
Sağlıksız beslenmeleri	18	22
• Şeker, çikolata, çips gibi abur-cuburların getirilmesi	11	13
• Hazır gıdaların getirilmesi	7	9
Yemek esnasında yaşanan yemeyi istememe, yemekten kalmak isteme gibi durumlar	16	20
Çocukların tek başına yemede zorlanmaları	9	11
Beslenme saatine uygun yemeyi reddetme	5	6

Tablo 7'de yer alan değerler incelendiğinde beslenme konusunda öğretmenlerin yaşadığı sorunların başında %30 ile çocukların yemek seçmesi, %29 ile ailelerin öğretmen tarafından gönderilen listeye uymayarak kendi isteklerine göre beslenme koymaları, %20 oranında ise çocukların yemek esnasına kalmak istemesi veya yemeyi reddetmesi gelmektedir. Toplamda düşünülünce (%22) çocukların sınıfa sağlıksız olarak nitelendirilen hazır gıdalar (%9) ve abur cubur olarak isimlendirilen yiyecekler (%13) getirmeleri de öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların başındadır. Diğer taraftan çocukların tek başına yemek yemekte zorlanmalarının öğretmenlerin %11'i tarafından dile getirilmesi dikkat çekici bir bulgudur.

Okul öncesi eğitim programı ve programı uygularken karşılaşılan sorunlara yönelik görüşler aşağıdaki Tablo 8-9'de sunulmaktadır.

Tablo 8. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programını uygularken karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşleri

	f	%
Materyal eksikliği	23	28
Sınıfın büyüklüğünün öğrenci sayısına uygun olmayışı	22	27
Programdaki kazanım ve göstergelerin anlaşılır olmaması	18	22
Ailelerin tutumu, ilgisizliği	15	18
Çocuğun içinde bulunduğu çevre, yetiştiği toplum	13	16
Çocukların hazır bulunuşluk ve gelişim düzeyi farklılıkları	12	15

Çocukların ilgi ve isteklerindeki farklılıkların programla uyumsuzluğu	9	11
Problem yok	8	10
Yaş gruplarındaki farklılıklar	7	9

Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde en yüksek değerlerin sınıfın imkânları ve fiziki yapısı ile ilgili olduğu tablodan görülmektedir. Örneğin öğretmenlerin %28'inin sınıfların materyal eksikliklerinin öğretim programının uygulanmasında sorun olduğunu belirtirken, %27'si sınıf büyüklüğü ile öğrenci sayısının uyumlu olmamasını bununda programın uygulamasına yansıdığını ifade etmiştir. Programda yer alan kazanım ve gösterge ifadelerinin de anlaşılır olmadığı (%22), ailelerin ilgisizliklerinin ve olumsuz tutumlarının (%18), çocuğun yetiştiği, yaşadığı toplumun (%16) da programın uygulanmasında sorun olarak karşılına çıktığı öğretmenlerce belirtmektedir. Ayrıca toplamda düşünülünce (%26) çocukların bireysel farklılıkları, gelişim düzeyleri, ilgi ve isteklerindeki farklılıklar öğretmenler tarafından da program uygulanırken çeşitli sorunlara neden olan hususlar olarak görüldüğü Tablo 8'den anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programının kazandırması gereken fakat kazandıramadığını düşündükleri yeterlikler ile ilgili görüşleri

	f	%
Kazandıramadığını düşündüğüm yeterlik yok	50	61
Çocuğun manevi dünyasını geliştirmede (değerler eğitimi, din eğitimi gibi konular) yetersiz	16	20
Öz bakım becerilerini kazandırmakta yetersiz	13	16
Çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemiyor	9	11

Tabloda 9'da yer alan görüşler incelendiğinde öğretmenlerin yaklaşık %61'i okul öncesi eğitim programının kazandırması gereken tüm yeterlikleri kazandırdığı düşüncesinde oldukları görülmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin %20'si çocuğun manevi dünyasını geliştirmede, özellikle din eğitimi ve değerler eğitimi alanında, %16'sı ise öz bakım becerilerini kazandırmada okul öncesi eğitim programının yeterli olmadığını düşünmektedir. Ayrıca programın çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemediği de (%11) Tablo 9'da yer alan görüşler arasındadır.

Öğretmenlere göre okul öncesi eğitimde uygulanması ve çocukların da kavramakta zorlandığı hususlar aşağıdaki Tablo10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Uygulanması ve çocuklar tarafından da kavranmasının zor olduğu düşünülen etkinliklerle ilgili öğretmen görüşleri

	f	%
Fen ve doğa etkinlikleri, deneyler	27	33
Psikomotor beceri gerektiren sanat etkinlikleri	22	27
Değerler eğitimi soyut olduğu için bu konuda etkinlik yapmak ve çocukların kavraması zor	14	17
Drama etkinlikleri	12	15
Okuma yazmaya hazırlık	11	13
Matematiğe ve zaman kavramına yönelik etkinlikler	10	12

Tablo 10'da yer alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde %33 oranında fen ve doğa etkinlikleri ile deneylerin hem uygulanması hem de çocuklar tarafından kavranmasının zor olarak görüldüğü, %27'oranında ise el becerisi gerektiren sanat etkinliklerini zor olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Dikkat çeken bir nokta ise oranı yüksek olmasa da (%17) öğretmenlerin soyut konular içeren değerler eğitimine yönelik etkinlikleri de zor olarak değerlendirmeleridir. Yine öğretmenlerin drama (%15), okuma yazmaya hazırlık çalışmalarını (%13) ve zaman kavramı ile diğer matematik etkinliklerinin (%12) uygulanmasını ve çocuklar tarafından kavranmasını zor olarak değerlendirdikleri Tablo 13'ten anlaşılmaktadır.

Tablo 11-12 ise farklı yaş gruplarından çocukların bir arada olduğu sınıf atmosferi, kaynaştırma eğitimi gerektiren çocukların sınıfta bulunması durumunun diğer çocuklarla paylaşımıyla ilgili görüşleri yansıtmaktadır.

Tablo 11- Farklı yaş gruplarından çocukların bir arada bulunmasının sınıf ortamına yansımaları ile ilgili öğretmen görüşleri*

	f	%
Büyük çocuklar etkinlikleri daha çabuk yapıyor, bu durum küçüklerin dikkatinin dağılmasına neden oluyor	11	44
Farklı yaş grupları anlama kapasitelerinin de farklı olmasına neden oluyor, bu da etkinlik hazırlarken bizi zorluyor	8	32
Büyük çocuklar etkinliklerde daha aktif, lider olmaya çalışıyor, gruplaşıyor	6	24

*Çalışmaya katılan öğretmenlerden 27 kişinin sınıfı farklı yaş gruplarından çocuklar içermektedir. Frekans ve yüzde değerler bu durumu yaşayan öğretmen sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır

Tablo11 incelendiğinde öğretmenlerin %44'ü etkinlikleri büyük çocukların daha çabuk tamamlamasının küçük çocukların motivasyonunu engellediği, %32'si farklı yaş gruplarındaki çocukların anlama kapasiteleri farklı olduğundan etkinlik hazırlarken öğretmenlerin herkese uygun etkinlik hazırlaması gerektiği ve bunun da zor olduğunu, ayrıca büyük çocukların etkinliklerde aktif, lider olmaya çalışmalarının da onları zorladığı (%24) görüşlerine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 12. Öğretmenlerin sınıflarında kaynaştırma eğitimi gerektiren çocuk bulunması durumunda bunu sınıfla nasıl paylaştıklarına yönelik bulgular**

	f	%
Çocuklara kaynaştırma eğitimi alacak çocuk katılmadan önce konu ile ilgili bilgi veriyorum, empati yapmalarını sağlayarak çocuğun sınıfa uyumuna yardımcı oluyorum	47	82
Hikaye, drama veya oyun ile çocuğun durumunu anlamalarını sağlamaya çalışıyorum	10	18

** Çalışmaya katılan öğretmenlerden 57'si sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunması durumunu yaşamıştır.

Tablo 12' de yer alan görüşler incelendiğinde öğretmenlerin %82'sinin çocuklara kaynaştırma çocuğu hakkında bilgi verdiği ve empati yapmalarını sağlamaya çalıştığı, %18'inin ise hikaye, oyun ve drama çalışmaları ile çocuğun durumu ile ilgili farkındalık oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut çalışma okul öncesi eğitim ve yaşanan sorunları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın bulguları analiz edildiğinde öğretmenlerin büyük bölümünün sınıf büyüklüklerinin çocuk sayısı dikkate alındığında uygun olmaması nedeniyle, oyun, drama gibi çocukların hareketli olacağı etkinliklerin olumsuz etkilendiğini düşündükleri ve yine çocukların etkinliklere sıra ile katılmaları, küçük bir alanda çok sayıda çocuk bulunduğunda her biriyle iletişim kurmada ve ilgilenmekte zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Sınıf mevcutlarının sınıf büyüklüklerine göre kalabalık olması çocukların verimli bir eğitim süreci geçirmeleri önünde bir engeldir. Öğretmenleri de etkinlik hazırlama, sınıf hakimiyeti, etkili iletişim kurma noktalarında zorlamaktadır. Bu çalışma ile benzer bulgu Kök vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada da yer almaktadır. Ural ve Ramazan'ın (2007) yapmış olduğu çalışmada mevcut çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Yine OECD'nin (Organisation for Economic Cooperation and Development, 2009) raporu da kalabalık sınıfların öğrenci başarısızlığındaki en önemli etkenlerden biri olduğu belirtilmiştir. Sınıf mevcutlarının sınıflara göre fazla olması eğitimin niteliği ile ilgili yeni sorunlara neden olmaktadır. Kalabalık sınıflar materyallerin yetersizliğine, öğrencinin derse olan motivasyonuna ve öğretmenlerin sınıf disiplininde zorlanmalarına neden

olur (Öğülmüş & Özdemir, 1995; Zurawsky, 2003; Çınar, Temel, Beden & Göçgen 2004; Arı & Deniz, 2008; Yaman, 2010; Çakır, 2013; Kubanç, 2014). Öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarının farkında olarak etkinlikler düzenler, onlara daha fazla zaman ayırıp onları tanımaya ve yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalışır (Yaman, 2010).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu anasınıfı ve ilköğretimin aynı çatı altında olmaması gerektiğini belirtmiş ve buna gerekçe olarak da ilköğretimlerin lavabo ve tuvaletlerinin boyut olarak anasınıflarına uygun olmadığını, büyük çocuklar arasındaki kavganın, uygunsuz sözlerin onları olumsuz etkilediğini, küçük çocukların büyükler ile bir arada olunca hareket alanlarının kısıtlandığını, rahatça oynayamadıklarını ve çıkış saatlerinin denk gelmesi durumunda küçük çocukların büyükler tarafından hırpalandığını ve ezildiğini belirtmişlerdir. Arslan Karaküçük, (2008) tarafından yapılan çalışmada da aydınlatma, merdiven, lavabo yükseklikleri ve tuvaletlerin anaokullarında küçük çocuklar için uygun olmasına rağmen ilköğretimle veya liselerle aynı çatı altında olan ana sınıflarında uygun olmadığı belirtilmektedir. Bir okul öncesi eğitim kurumunun amaçlarına uygun hizmet vermesi ve çocukların güvenliği için girişin çocukların okula geliş gidişlerinde karmaşa yaşamalarını engelleyecek genişlikte olmasına dikkat edilmesi gerektiği literatürde de vurgulanmaktadır (Ural & Ramazan, 2007).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise anasınıflarının ilköğretimle aynı çatı altında olmasının okul öncesi eğitimi olumsuz etkilemeyeceğini, küçük çocukların ilköğretime alışması için faydalı olacağını düşünmektedirler. Mevcut çalışmada öğretmenlerin yaklaşık yarısı okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu çevrenin erken çocukluk eğitimi gerekli gördüğü ve desteklediğini belirtmektedir. Benzer bulgulara Aslanargun ve Tapan (2012) tarafından yapılan çalışmada da rastlanmaktadır. Çalışmada ailelerin, çocukların daha iyi eğitim alması, ilköğretimde başarılı olması, bilginin varlığının farkında olması ve sorumluluk alması için okul öncesi eğitimi destekledikleri vurgulanmaktadır.

Öğretmenlerin yaklaşık yarısının okulun bulunduğu çevrenin okul öncesi eğitimi gereksiz gördüğü, çocuğun zaman geçireceği bir ortam olarak algıladığı ve yapılan çalışmalara ilgisiz olduğunu belirtilmiştir. Literatürde de okul öncesi eğitim kurumlarının aileler tarafından çocuk bakım yeri olarak yorumlandığı yer almaktadır (Kalemci, 1998). Okul öncesi eğitim kurumları ailelerin çocuklarının güven içerisinde akranları ile beraber vakit geçireceği, öğreneceği, oynayacağı bir ortam olarak kabul etmenin yanında onların gelişimine olan katkıları dikkate alındığında gerekli olan kurumlardır (Çetinkaya, 2010).

Küçük çocukların eğitimlerinden eğitim kurumları kadar ailelerde sorumludur. Okul öncesi eğitim kurumları ve aileler işbirliği ve etkileşim içinde olursa çocukların edindikleri bilgilerin kalıcılığının arttığı ve bu nedenle ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilendirilmesinin gerekli olduğu çalışmalarda vurgulanan bir durumdur (Cömert & Güleç, 2004; Kök vd. 2007; Çetinkaya, 2010).

Mevcut çalışmada öğretmenler okul öncesinde etkinliklerin kesintisiz devam etmesini dezavantaj olarak değerlendirmiş ve ara verilmediği durumlarda çocukların dikkatlerinin dağıldığını, konudan sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Ara verilmediğinde çocukların akranları ile iletişim kuramadıkları yine dezavantaj olarak dile getirilmiştir. Ayrıca öğretmenler derslere ara verilmeden devam edildiğinde dinlenemediklerini, ihtiyaçlarını gidermek için fırsat bulamadıklarını ve böyle devam ettiklerinde gün sonuna doğru çok yorgun olduklarını ve derslerin verimsiz geçtiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitim yönetmeliğinde günde elliser dakikalık aralıksız 6 etkinlik saati süre ile eğitim yapılır bilgisi yer almaktadır (Resmi Gazete, 2015). Küçük çocukların dikkat süreleri düşünüldüğünde aralıksız 50 dakika etkinlik yapmalarının mümkün olmayacağı sıkılıp, yorulacakları açıktır. Etkinliklerin kesintisiz devam etmesi çocukların başka çocuklarla iletişim kurmaları, oyun oynamaları ve sosyalleşmeleri önünde de engeldir. Sınıfta ve ya okul binasında bu kadar uzun sürelerde kalmaları onların okuldan uzaklaşmalarına da neden olabilir. Ayrıca bu sürede öğretmenlerin teneffüs yapmaması, dinlenip zaruri ihtiyaçlarını giderememeleri de onların yorulmalarına çalışma verimlerinin düşmesine neden olmaktadır. Bu bulgular ışığında etkinlik süresinin kısaltılarak her etkinlik

sonrasında teneffüs yapılmasının çocuklar ve öğretmenler için daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada öğretmenler anne-babaların tutumlarının uygulamaları ve etkinlikleri olumsuz etkilediğini, ilgisiz tutumları nedeniyle okulda öğrenilenlerin evde pekiştirilmediğini, çocukların içine kapanık, etkinliklere katılmakta isteksiz ve etkinlikleri yaparken de başarısız olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalarda ilgisiz anne-babaların çocuklarının saldırganlık eğiliminin yüksek olduğu, öğretmenine, arkadaşlarına ve eşyalara zarar verebildiği, özgüven duygusunun düşük olduğu belirtilmektedir. Ayrıca çocuğunun eğitimine ilgisiz olan ailelerin çocuklarının gelecekte akademik başarıları düşük olup ve bu durum onların sosyal yaşamlarını da olumsuz etkilemektedir (Yavuzer, 1995a, Günalp, 2007; Akbaba Altun, 2009; İpek, 2011). Diğer taraftan çalışmada ilgisiz ailelerin aksine çocuğu ile aşırı ilgilenen ailelerin çocuklarının veya ailenin tek çocuğu olanların da uyum problemi yaşadıkları, tek başlarına bir şey yapamadıkları ve etkinlikleri yapmakta isteksiz oldukları tespit edilmiştir. Literatürde çocuk merkezci aile olarak belirtilen bu aile tiplerinde ailede inisiyatif sahibi olan çocuktur ve onu istekleri ön plandadır. Her türlü isteklerinin karşılanacağını düşünen böyle çocuklar yetişkin olunca da kendilerini her hakka sahip görürler (Yavuzer, 1995b). Bu durumlar dikkate alındığında böyle çocukların kendilerinden bir şeyler beklenmesini anlaması, herkesle eşit olduğunu düşünüp bir takım görevleri yapması ve uyum sağlamanın zor olduğu açıktır. Öğretmenler kendilerinden üst düzey performans beklenen çocukların akranlarına göre daha hırçın olduğunu ve arkadaşlık ilişkilerinin de daha kötü olduğunu belirtmiştir. Çocuğun yaş ve kapasitesinin üzerinde beklentisi bulunan aileler çocuklarının kusursuz olmalarını beklemekte ve eğitim hayatlarının da çok başarılı geçmesini beklemektedirler. Bu durumdaki çocuklar başarılı dahi olsalar hiç bir zaman ailenin beklentisini karşılayamadıklarından kendilerine olan güvenleri azalmakta, kendilerini değersiz hissetmektedirler (Tuzgöl, 1998). Aile katılımı gerektiren uygulamaların sağlıklı yapılamaması sorunu bu çalışmada da tespit edilmiş olup bu sorunun altında yatan nedenin velilerde okulun iletişime geçme isteğinin altında yatan nedenin para talep etme olacağı ve öğretmenlerin velilere karşı takındıkları sert ve resmi tutum olabileceği çeşitli çalışmalarda belirtilmektedir (Yıldırım & Dönmez, 2008). Aile katılımının çocukların akademik başarılarını artırma, disiplin sorunlarını azaltma, okula olumlu tutum takınma ve devamı artırmadaki etkisi dikkate alındığında bu durum üzerinde durulması ve çözümlenmesi gereken bir husustur. Bu amaçla öğretmenler aile ile yüz yüze görüşmeler, telefonla iletişim kurma, velilere seminer, konferans verme, okul geceleri ve veliler arası sosyal etkinlikler düzenleme gibi çeşitli yollar kullanarak aileleri çocuğun gelişim sürecine daha fazla dahil edebilir (Cömert & Güleç, 2004; İpek, 2011). Okul öncesi dönem çocuklarının ortak özelliği birer model aramadır ve aile onlar için modeldir. Ailenin gösterdiği olumsuz tutum ve davranışlar çocuklar tarafından model alınarak uygulanır. Yapılan çalışmalar sorunlu çocuk davranışlarının temelinde aile olduğunu ve çocuğun tüm gelişimlerine ilişkin temel bilgi beceri, tutum ve alışkanlıkları ailede kazandığını vurgulamaktadır (Cüceloğlu, 1991; Kök vd. 2005; Bailey, 2006:1). Yine ailelerin tutumlarının çocukların davranışları ve akademik başarılarında etkili olduğu da çok sayıda çalışmada belirtilmektedir (Wang, 2014; Rocha Lopes, Van Putten & Moormann, 2015; Sak, Şahin Sak, Atli & Şahin, 2015). Dolayısıyla ailelerin sağlıklı bir tutum takınabilmeleri için bilgilendirilmeleri ve eğitilmelerinin gerekli olduğu açıktır.

Çalışmada ilgili aile tutumlarının öğretmenleri olumlu etkilediği ve onları kendilerini geliştirmeye sevk ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguya literatürde rastlanmamış olup ilgili ve sorumlu aile ve öğretmen davranışlarının erken çocukluk dönemi çocuk gelişimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada belirlenen sorunlardan biri ise ailelerin maddi yetersizliklerden dolayı gerekli materyal, araç gereç temininde yardımcı olamamaları veya ilgisiz bir tavır sergilemeleridir. Yukarıda da belirtildiği gibi ailelerin ilgisiz tutumu çocukların ihtiyaçları olan araç gereç ve materyallerin teminde de sorun olarak orta çıkmaktadır.

Çocukların beslenme problemleri başında yemek seçme, ailelerin öğretmenin gönderdiği beslenme listesine uymaması, sağlıksız gıdaların getirilmesi, yemek yemeyi reddetme ve tek başına yemek yiyememe gibi sorunlara mevcut çalışmada tespit edilmiştir. Okul öncesi dönem

çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu dönem olup bu dönem çocuğun besleyici yiyeceklerle sağlıklı bir yeme ve yaşama düzeni kurmaya başlaması için en iyi zamanlardır. Okul öncesi dönem çocuklarının beslenme sorunlarının önlenmesinde ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasında öğretmenlere çok görev düşmektedir (İrcal Sümbül, 2009; Oğuz & Önay Derin, 2013). Okul öncesi dönem çocuğun besin seçtiği, her besini iştahla yemediği ve sevdiğinin oldukça sınırlı olduğu dönemdir (Kutluay Merdol, 2008). Bu dönem çocukları beslenme konusunda aileye bağlıdır ve ailelerin kazandıracağı doğru beslenme alışkanlıkları, çocukların ileriki yaşamlarını sağlıklı bir biçimde yürütebilmelerinde önemli bir temel oluşturur (Arslan & Pekşen Akça, 2012; Özyürek, Begde & Özkan, 2013;). İrcal Sümbül, (2009) tarafından yapılan çalışmada ailelerin düzenli beslenme, günlük verilmesi gereken besin porsiyonu ve verilen besinlerin faydaları konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği bu yapıldığında ailelerinin çocuklarının beslenme alışkanlıkları, besin değerlerine göre günlük sebze-meyve, tahıl tüketimleri vs. konularında bilinçlendikleri ve doğru olanı yapma konusunda kararlı oldukları tespit edilmiştir.

Çalışmada öğretmenlerin okul öncesi eğitim programını uygularken kazanım ve göstergelerinin anlaşılır olmaması, çocuğun içinde bulunduğu toplumla uyumlu olmaması, çocukların ilgi ve isteklerinin programla uyumlu olmaması ve çocukların hazır bulunuşluk ve gelişim düzeylerine uygun olmaması gibi hususlarda sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan Özsirkinti, Akay ve Yılmaz Bolat, (2014) yaptıkları çalışmada ise öğretmenlerin programda yer alan kazanım ve göstergelerin basit, anlaşılır ve amacına hizmet ettiğini düşündüklerini ve kazanım ve göstergelerde yapılan değişikliklere karşı olumlu bir bakış sergilediği görülmüştür. Okul öncesi eğitimin niteliğini ve gelişimini etkilemede, programının uygulamada öğretmenlere belirleyici role sahiptir. Program eksiksiz hazırlansa bile öğretmen tarafından benimsenmez ya da tam olarak anlaşılmaz ise çeşitli sorunlar yaşanabilir (MEB, 2012; Özsirkinti vd. 2014). Mevcut çalışmada sınıf büyüklüklerinin öğrenci sayısına uygun olmayışının, yaş gruplarındaki farklılıkların, materyal yetersizliklerinin ve ailelerin olumsuz tutumlarının programın uygulamalarını zorlaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bir kısmı programın din, değerler eğitimi gibi konularda ve öz bakım becerilerini kazandırmada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Erkuş, (2012) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi eğitim programında değerler eğitiminin daha kapsamlı olarak düzeltilmesi ve değerlerin somut yaşantılar ile verilmesinin daha uygun olacağı belirtilmektedir. Yine yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitim programında yer alan değerler eğitiminin öğretmen inisiyatifinde verildiği ve yetersiz olduğu, öğrenci sayılarının fazlalığı, ailelerin bu konudaki bilinçsizlikleri ve değerler eğitiminin sadece öğretmen tarafından verilmesinin beklenmesinin sorunlara neden olduğu, fakat yine de çocuklara saygı, sevgi ve paylaşım gibi değerlerin muhakkak verilmesi gerektiği Yazar ve Erkuş (2013) tarafından yapılan çalışmada yer almaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında rutin etkinliklerle öz bakım becerilerine yönelik davranışları tekrarlama fırsatı bulan çocukların okul öncesi eğitim almayanlara göre öz bakım becerileri açısından farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (Demiriz & Dinçer, 2000). Bu nedenle programların öz bakım becerileri açısından yeterliliği büyük önem taşımaktadır.

Mevcut çalışmada öğretmenlerin fen ve doğa etkinlikleri, deneyleri, sanat etkinlikleri, değerler eğitimine yönelik etkinlikleri uygulanmakta ve çocuklar tarafından kavranmasını sağlamada zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda öğretmenlerin fen eğitimine erken yaşta başlamayı önemli gördükleri (Güler & Hazır Bıkmaz, 2002; Karaer & Kösterelioğlu, 2005),fen eğitiminde en sık kullanılan yöntemlerden birinin deney olduğu (Karamustafaoglu ve Kandaz, 2006; Özbek 2009) fakat bazı temel fen kavramları hakkında kavramsal bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı (Çınar, 2013; Ültay & Ültay, 2015) düşündükleri belirlenmiştir. Özkan ve Girgin, (2014) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin sanat etkinliklerinde zorlandıkları, aynı tür etkinlikleri yaptıkları, bunun nedeni olarak da lisans dönemlerinde aldıkları eğitimi yetersiz gördükleri belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenler farklı yaş gruplarından çocukların bir arada olduğu sınıflarda büyük çocukların aktif ve lider olma çabasının ve etkinlikleri daha çabuk yaparak küçük çocukların dikkatinin dağılmasına sebep olma sorununa neden olduğunu ve ayrıca farklı

yaşlardan oluşan bir gruba uygun etkinlik hazırlamakta zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Başaran, Gökmen ve Akdağ, (2014) tarafından yapılan çalışmada da okul öncesinde yaş grubunun homojen olmamasının okula ve sınıfa uyum sorunlarına neden olduğu yer almaktadır. Yine farklı yaş gruplarının aynı sınıfta yer almasının bireysel farklılıklardan dolayı programın uygulamasını zorlaştırdığı, öğretmenin farklı yaşlardaki çocuklarla eğitim yapmada zorlandığı ve mümkün olduğunca aynı yaş grubundaki çocukların bir arada olması gerektiği Cerit vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada da vurgulanmaktadır.

Sınıflarda kaynaştırma eğitimi gereken çocuğun bulunması durumunda sınıfın önceden bilgilendirildiği, empati kurmaları için yönlendirildikleri, hikaye, oyun, drama gibi yöntemlerle gelecek çocuğun durumunun anlaşılmasının sağlanması ile sınıfa uyumunun kolaylaştırılmaya çalışıldığı öğretmenlerce baş vurulan yollardır. Koçyigit (2015)'in çalışmasında da belirtildiği gibi çeşitli araştırmalarda normal gelişim gösteren çocukların kaynaştırma öğrencisini hemen kabullenmediği ve bazı sorunların oluştuğunu, aynı zamanda kaynaştırma öğrencisinin de akranlarına ve ortama uyum sağlamada zorlandığı belirlenmiş olup bu uyum problemlerinin oluşmamasında ve kaynaştırma eğitimi için etkili bir sınıf ortamı oluşturmada öğretmene çok görev düştüğü belirtilmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar dikkate alındığında; okul öncesi eğitim kurumlarındaki sınıf mevcutlarının sınıf büyüklükleri ve gerekli araç gereç ve materyal durumları dikkate alınarak belirlenmesi, okulların fiziksel koşullarının çocukların yaş grubuna uygun olması, ilköğretimle aynı çatı altında olan ana sınıflarının giriş ve çıkışlarının farklı saatlerde veya farklı bölümlerden olması, okulda geçen sürenin etkinliğini artırmak için etkinlikler arasında mola verilmesi ve mola süresinin yardımcı elemanlarla desteklenmesi gibi önerilerde bulunulabilir. Ayrıca okul öncesi eğitimin önemi, gerekliliği ve onların tutumlarının çocuğa ve eğitim sürecine yansımaları konusunda ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimlerin verilmesi, öğretmenlere ve yöneticilere yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi, öğretmenlerin program geliştirme ve özellikle fen ve matematik etkinlikleri hazırlama konularında eğitilmesi, öğretim programlarının her okul öncesi eğitim kurumunda uygulanabilir olması için yeniden gözden geçirilmesi hususları çalışmanın sonuçları ışığında önerilebilir.

Bu çalışmanın sonuçları 82 okul öncesi öğretmeni ile sınırlı olup, bulguların geçerliğini artırmak için benzer gruplarla çalışmanın tekrarlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Küçükali, R., Akan, D. & Dal, M. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 12, 32-49.
- Akbaba Altun, S. (2009). An investigation of teachers', parents', and students' opinions on elementary students' academic failure. *Elementary Education Online*, 8(2), 567-586.
- Alisinanoğlu, F. & Kesicioğlu, O.S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun İli Örneği). *Kuramsal Eğitim Bilim*, 3 (1), 93-110.
- Altay, S., İra, N., Bozcan, E. Ü. & Yenal, H. (2011). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze millî eğitim şuralarında okul öncesi eğitimi ve bugünkü durumu. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 660-672.
- Arı, R. & Deniz, E. (2008). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Arslan, R. & Pekşen Akça, R. (2012). Çocukların eğitiminde rol model oluşturacak olan eğitimci ve usta öğretici adaylarının beslenme alışkanlıkları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 101-119.
- Aslanargun, E. & Tapan, F. (2012). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219,238.
- Başaran, S., Gökmen, B. & Akdağ, B. (2014). Okul öncesi öğrencilerinin okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 197-223.
- Bay, D.N. & Şimşek Çetin, Ö. (2014). Anasınıfından ilkokula geçişte yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 30, 163-190.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi (17.baskı), Ankara.
- Carnes, G. & Albrecht, N. (2007). Academic and social-emotional effects of full-day kindergarten. *Emporia State Research Studies*, 43(2), 64-72.

- Cerit, Y., Akgün, N., Yıldız, K. & Soysal, M.R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu İl Örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 59-82.
- Cömert, D. & Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1),131-145.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı*. (1. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, S. A. (2013). Sınıf mevcudunun 2005 öğretim programlarının başarısına etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 313-328.
- Çetinkaya, B. (2010). *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve sorunlar (Bahçelievler İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetim Denetimi Bilim Dalı. İstanbul.
- Çınar, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin fen ve doğa konularının öğretiminde kullandıkları etkinliklerin belirlenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 2(1), 364-371.
- Çınar, O. Temel, A., Beden, N. & Göçgen, S. (2004). Kalabalık sınıfların öğretmen ve öğrenciye etkisi. XIII. Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, 6-9 Temmuz 2004, Malatya. <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/455.pdf> (Erişim Tarihi 13.01.2016).
- Demiriz, S. & Dinçer, Ç. (2000). Okul öncesi dönem çocuklarının öz bakım becerilerinin annelerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 58-65.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Diyarbakır.
- Erkuş, S. & Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Fraenkel, J.R. & Wallen, N.E. (2006). *How to do design and evaluate research in education* (6. Baskı). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Güler, D. & Bıkmaz, F. (2002), *Anasınıflarında fen etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri*, Eğitim Bilimleri ve Uygulamaları, 1(2), 249-267.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi* (Aksaray İli Örneği). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- I.N.T.O. (1995). *Issues and concerns, early childhood education*. Ann Into Publication, Irish National Teacher s’ Organization, Comman Muinteoiri Eireann.
- İrcal Sümbül, E. (2009). *4-6 yaş arasındaki öğrencilerin okul dönemindeki yetersiz ve dengesiz beslenme alışkanlıklarının saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı. Konya.
- Kalemci, F., (1998). *Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre düzenlemesi ve çalışan eğitimci personelin nitelikleri yönünden incelenmesi*, Ankara, s.13.
- Kandır, A.(2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Karaküçük, S. A. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- Karaer, H & Kösterelioğlu, M. (2005). Amasya ve Sinop illerinde çalışan okulöncesi öğretmenlerin fen kavramlarının öğretilmesinde kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 447-454.
- Karamustafaoğlu, S. & Kandaz, U. (2006). Okul öncesi eğitimde fen etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 65-81.
- Kerem, E.A. & Cömert, D. (2005). Türkiye’de okul öncesi eğitimin sorunları ve çözüm önerileri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 21, 155 – 172.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 391-415.
- Kök, M., Küçükoglu, A., Tuğluk, M.N. & Koçyiğit, S. (2007) Okul öncesi eğitiminin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum İli Örneği). *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 160-171.
- Kök, M., Tuğluk, M.N. & Bay, E. (2005). Okul öncesi eğitimin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 294-303.
- Kubanç, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *The Journal of International Social Research*, 7 (31), 675-688.

- Kutluay Merdol, T. (2008). *Okul öncesi dönem çocuklarının beslenmesi*. Hacettepe Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Klasmat Matbaacılık, Ankara.
- MEB. (2012). *Okul öncesi eğitim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- OECD (2009). Bir bakışta eğitim göstergeleri. Paris: OECD internet Kitapevi. <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/43638890.pdf> (erişim 13.01.2016).
- Oğuz, Ş. & Öney Derin, D. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 60-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları: öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Tünav Bilim Dergisi*, 6(1), 1-10.
- Okutan, N. Ş. (2012). *Karma ve izole yaş gruplarında verilen okul öncesi eğitiminin 4-6 yaş grubu çocuklarının gelişim özellikleri ve yaratıcılık performanslarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Öğülmüş, S. & Özdemir, S. (2013). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(2).
- Öğülmüş, S. & Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Eğitim Yönetimi*, 2, 261-271.
- Özay Köse, E. (2014). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Öğrenci Ve Öğretmen-Öğretim Elemanı Tutumları (Erzurum Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-17.
- Özbek, S. (2009). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimine İlişkin Görüşleri Ve Uygulamalarının İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı.
- Özbey, S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Aile ve Toplum*, 11(6), 8-18.
- Özkan, B. & Girgin, F. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, December, 79-85.
- Özsırkıntı, D. Akay, C. & Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri (Adana İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 313-331.
- Özyürek, A., Begde, Z. & Özkan, İ (2013). Okul öncesi dönem çocukların beslenmesi konusunda ebeveyn görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(4), 130-144.
- Poyraz, H. (2003). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Resmi Gazete, (2015). Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik.
- Rocha Lopes, D., Van Putten, C. M. & Moormann, P. P. (2015). The impact of parental styles on the development of psychological complaints. *Europe's Journal of Psychology*, 11 (1), 155-168.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atlı, S. & Şahin, B.Ş. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Santoro, E. A., (2011). *Full-day kindergarten: a case study on the perceptions of district leaders in four suburban Pennsylvania school districts*. Temple University.
- Seçer, Z. Çeliköz, N. & Kayılı, G.(2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 128-152.
- Sığırtmaç Dikici, A., Hoş, G. & Abbak, B.S. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları ve önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 12(4), 205-223.
- Şahin, İ.T., Sak, R. & Tuncer, N. (2013). Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1691-1713.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1477-1497.
- Tuş, Ö. & Çifci Tekinarslan, İ. (2013). Okul öncesi kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli çocukların karşılaştıkları güçlüklerin annelerin görüşlerine göre belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 151-165.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ural, O & Ramazan, O. (2007). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü*. Ed: Prof. Dr. Servet Özdemir, Prof. Dr. Hasan Bacanlı, Murat Sözer. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Türk Eğitim Derneği, Ankara.
- Ültay, N. & Ültay, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının bazı fen kavramları hakkındaki kavramsal bilgilerinin kesitsel olarak incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 1046-1051.
- Wang, H. (2014). The relationship between parenting styles and academic and behavioral adjustment among urban Chinese adolescents. *Chinese Sociological Review*, 46 (4), 19-40.
- Yaman, E. (2010). Kalabalık sınıfların etkileri: öğrenciler ne düşünüyor?. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 403-414.
- Yavuzer, H. (1995a). *Yaygın anne-baba tutumları*. Ana-Baba Okulu (5.baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1995b). *Ana-baba ve çocuk* (8. baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yıldız, S. & Akbaba, A. (2013). Okul öncesi eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına ilişkin alanda görevli öğretmen ve yönetici görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(13), 1743-1773.
- Yıldırım, M. C. & Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma: istiklal ilköğretim okulu örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.esosder.org)*, 7(23), 98-115.
- Zembar, R.(2005). *Okul öncesi eğitimde nitelik*. güncel konular. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, S.27.
- Zurawsky, C. (2003). *Class size: research points*. American Educational Research Association, Washington: DC.